

JANTJEN DE BOER

Dat mensen met geld naar Friesland komen om hier vakantie te vieren of tweede huisjes te kopen is „heel fijn”, vindt regisseur Aukje Schaafsma. „Maar wat als het toerisme doorslaat?” Wat gebeurt er als de Friezen figuranten worden in een bordkartonnen, grotesk decor?

Dat idee onderzoekt Schaafsma in de locatietheater voorstelling *Hjir ha ik west* van Tryater, die op 5 april in première gaat. Het wordt een voorstelling over 'authenticiteit' waar de moderne toerist naar snakt, vertelt Schaafsma. Een verhaal ook over logementen, vakantiegevoelens en ervaringen waarmee de toeristenbranche bezoekers wil plezieren. „Gisteren nog liep ik hier rond en dacht ik: Goh ja, als wij zeggen dat Jannum een attractie is, dan wordt Jannum een attractie.”

Ter inspiratie boekte Schaafsma eind vorig jaar een dagtocht die buitenlandse vakantiegevoelens langs windmills, cheese, fishermen and wooden shoes voert – molens, kaas, vissers en klompen. Schaafsma werd zelf ook een belevenis. De reisleider riep om dat er een 'echte Nederlandse' aan boord van de bus was met wie iedereen op de foto kon.

Na een paar uur vroeg de gids of ze de reis leuk vond. „Ik zei: 'Nou nee. Jij laat de toeristen een Nederland zien dat ik helemaal niet ken.' En hij antwoordde: 'Ja, maar dit is het Nederland dat de mensen willen zien.'”

Eigenlijk heel naar, vindt ze. „Het is jammer dat het consumptiegedrag van toeristen zo doorslaat. Als je niet uitkijkt, hoor je verhalen die helemaal niet waar zijn. Maar aan de andere kant is het ook wel weer schattig eigenlijk, dat mensen daar zo blij mee zijn. We laten ons graag entertainen en voor de gek houden.”

De buspassagiers hoorden bijvoorbeeld dat het 's winters al om drie uur donker is in Nederland, en dat Nederlanders daarom veel melk en vis tot zich nemen omdat ze anders gebrek aan vitamine D krijgen.

Schaafsma: „Na die tour ging ik wel even twijfelen. Ik dacht: als toeristen dit meekrijgen van Nederland, wat krijg ik dan voorgeschot-

Toeristen krijgen vaak een clichébeeld voorgeschoteld – en vinden dat helemaal niet erg. Theatermaker Aukje Schaafsma speelt met echt en nep in *Hjir ha ik west* van Tryater, „een nostalgische bustrip naar Jannum anno 2053”.

‘Toerist laat zich graag voor de gek houden’

teld als ik in Italië of Portugal ben?”

In *Hjir ha ik west* speelt ze daarom met „echt en nep”. De bezoekers moeten zich verzamelen bij het Wokpaleis in Ryptsjerk. Daarna stapte het gezelschap in een bus en is het ineens het jaar 2053. De Friese krimpgebieden zijn een gewilde toeristische attractie geworden, stewards en stewardessen vertellen zin en onzin over het leven in de provincie. Op de terugweg, als de excursie door de huizen van Jannum – het eerste Friese terpdorp dat anno nu al volledig voor toeristen is ingericht – achter de rug is, horen toeschouwers in hun koptelefoons *It paad werom* van Piter Wilkens in het Chinees.

‘Jammer dat het consumptiegedrag van toeristen zo doorslaat’

Nu al overspoelen Aziaten Giethoorn en er zit vast nog veel meer groei in de komst van de Chinese middenklasse naar Europa, denkt Schaafsma. „Een tijdje geleden kwamen mijn vriend en ik na tweeënhalve uur rijden door de Schotse hooglanden in een kasteel waar een Chinese vrouw in een Schotse ruit ons verwelkomde. Het hotel bleek de week ervoor te zijn overgenomen door een Aziatische ondernemer.”

De afgelopen tien jaar is het aantal Chinese toeristen in Schotland verzesvoudigd en volgens de Britse krant *The Guardian* is de groei er nog lang niet uit. Lokale ondernemers leren er nu van de organisatie VisitScotland hoe ze Chinese reizigers moeten verwelkomen en hoe ze voor de nieuwe doelgroep moeten koken. Wie weet gebeurt het straks ook in Friesland, denkt Schaafsma.

„Als een bezoek aan Jannum nog niet op je bucketlist stond, zet het er dan gauw bij”, roept Tryater wervend over de voorstelling die volgens Schaafsma eigenlijk meer een 'theatrale installatie' wordt. Ze koos

Regisseur Aukje Schaafsma in een sarcofaag op het kerkhof van Jannum: „Wat gebeurt er als het toerisme in Friesland doorslaat?”

FOTO NIELS WESTRA

voor Jannum omdat de oude huisjes op de terp allemaal tot vakantieobjecten zijn omgetoverd en omdat het twaalfde-eeuwse kerkje al sinds de vorige eeuw een museum is met een verzameling sarcofagen en een romaanse doopvont.

Peinzend loopt ze door een van de zeventiende-eeuwse huisjes, waar ze met projecties, geuren en museumbordjes gaat verwijzen naar vroeger. Over ingelijste foto's van sneeuw-klokjes aan de wand: „Hier komt een bordje bij met daarop 'Jaar: 2010, oorsprong de Action'.” De geschiedenis wordt verteld. En in het weiland voor de terp roepen grote letters alvast *I love Jannum*.

Meer hierover in *sneon&snein: Vakantiegevoelens in de bedstee van Aaltje en Tine*.

Garnalenvisser maakt protestlied over containerramp

SASKIA VAN WESTHREENEN

ZOUTKAMP Garnalenvisser Robin Bouma uit Zoutkamp heeft met zijn formatie Toplicht een protestlied uitgebracht over de containerramp met de MSC Zoe. „We ergeren ons mateloos.”

Het lied hekelt de laksheid over de troep die nog altijd op de bodem van de zee ligt. „We hebben nog niks van de rederij gehoord”, zegt Bouma. „Dat vinden we eigenlijk onmenselijk.”

Bouma is garnalenvisser op de ZK47. In de weken na de ramp haalde hij wekelijks een net open aan de containerramp in zee. Een nieuw zeefnet kost hem 3200 euro. „En dan moet ik hem nog zelf ook. Daar ben ik anderhalve week mee bezig.”

De visser had minister Carola Schouten te gast op zijn schip. Iedereen is van goede wil, weet hij. „Maar intussen gebeurt er niks. En die mensen van de rederij zijn hier nog nooit geweest. Dat is toch gek. Niet dan? Nou, dan klim je in de pen.”

Bouma speelt met zijn maten Marcel de Graaf, Daniël Tuma en Niels Alt in Toplicht, een formatie die ze oprichtten vanwege de Zoutkamper vlaggetjesdag. „We doen eigenlijk alles met een grap en een grol.” Ze brachten drie liedjes uit op YouTube en traden op voor een krat bier tijdens de Dag van de Garnaal in Lauwersoog.

Vorige week zondag, nadat ze hun derde lied hadden opgenomen in de opnamestudio van Peter van der Veen in Zuidbroek, dronken ze een biertje. Na twee biertjes begon Bou-

ma aan de tekst van zijn *Container Song* (met spatie, om verwarring te voorkomen met de *Containersong* van Henk Wijngaard). „Na een halfuur was het klaar.” De mannen staan versteld van het effect. Sinds de lancering afgelopen woensdag hebben ze meer dan duizend views op YouTube te pakken. „We zingen echt hoe we erover denken. Blijkbaar raakt dat.” Het refrein beschrijft de effecten van de containerramp voor de vissers en de natuur.

‘De netten blijven scheuren, Hoe kon deze ramp gebeuren, De containerramp op de bodem van de zee, Wij zitten er nog jaren mee.’

De ramp met de MSC Zoe wordt landelijk in de doofpot gestopt, vrezen

de vissers. De meeste rotzooi op de zeebodem begint te verzanden. Bouma heeft tijdens het vissen al een week geen kapotte netten meer opgelopen, maar over een paar maanden zal er door storm en getijdewerking weer nieuwe aanvoer komen. „Die reder had allang bij ons om tafel moeten zitten. Wij zijn er nog lang niet klaar mee.”

Volgens een zegsman van rederij MSC zijn inmiddels „miljoenen” uitgetrokken voor de berging en het dekken van de opruimkosten. Het afhandelen van de ingediende claims duurt volgens hem maanden. MSC zegt alles te zullen betalen waartoe het bedrijf wettelijk is verplicht.

Meer hierover in *sneon&snein: Vissers in de wachtstand*

Vervuilde container MSC Zoe gevonden

Een container met gevaarlijke stoffen die het schip MSC Zoe begin januari ten noorden van de Wadden verloor, is gelokaliseerd. Het gaat om de container met dibenzoylperoxide. Die is gevonden op Duits grondgebied, laat minister Cora van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat) weten. De tweede container met gevaarlijke stoffen is nog niet gevonden. Daarin zitten lithium-ionbatterijen. In totaal verloor het schip 342 containers waarvan twee derde in het Nederlandse deel van de Noordzee is terechtgekomen, schat de minister. Morgen om 19.00 uur is op NPO Radio1 de uitzending van *Reporter Radio* gewijd aan de containerramp.